

**KAN •
SALLIS •
GAL •
LERIA**

**KANSALLISGALLERIAN
KOKOELMATOIMINTA**

KG DNRO 1/400/2017

Tämä asiakirja korvaa vuonna 2011 valmistuneen asiakirjan **Valtion taidemuseon kokoelmastrategia ja kokoelmapoliittinen ohjelma**, VTM dnro 3/500/2011.

Asiakirja on päivitetty vastaamaan Kansallisgallerian toimintaa sääteleviä lakia ja asetusta sekä Kansallisgallerian johtosäännön määrittämiä organisaation osien tehtäviä ja vastuita.

Kansallisgallerian hallitus on hyväksynyt päivitetyn asiakirjan kokouksessaan 31.5.2016.

KG dnro 1/400/2017

Kansallisgallerian kokoelmatoiminta -asiakirja sisältää liitteitä, joita on mahdollista päivittää erikseen ja jotka eivät sisälly diarioituun asiakirjaan.

Toimittaja: Riitta Ojanperä, kokoelmahallintajohtaja, Kansallisgalleria

SISÄLLYSLUETTELO

OSA I KANSALLISGALLERIAN KOKOELMATOIMINNAN STRATEGISET PAINOPISTEET 2016–2020

1 KANSALLISGALLERIAN KOKOELMATOIMINNAN STRATEGISET PAINOPISTEET

- 1.1 Kartutamme kokoelmaamme perustellusti ja harkitusti 4
- 1.2 Vahvistamme kokoelmien fyysistä ja digitaalista saavutettavuutta 4
- 1.3 Edistämme avoimen datan käyttöä ja painotamme digitaalisen materiaalin korkeaa laatua ja monipuolisuutta 5
- 1.4 Investoimme kokoelmahallinnan kehittämiseen 5

OSA II KANSALLISGALLERIAN KOKOELMAN KARTUTTAMISTA KOSKEVA TOIMINTAOHJELMA

2 KANSALLISGALLERIAN KOKOELMA

- 2.1 Kokoelman muodostuminen 7
- 2.2 Ateneumin taidemuseon osuus kokoelmasta 9
- 2.3 Nykytaiteen museo Kiasman osuus kokoelmasta 9
- 2.4 Sinebrychoffin taidemuseon osuus kokoelmasta 10
- 2.5 Arkistokokoelmat 10

3 KANSALLISGALLERIAN KOKOELMAN KARTUTTAMINEN

- 3.1 Kokoelman kartuttaminen 11
- 3.2 Kokoelman kartutusvastuun jako 12
- 3.3 Hankintaprosessi 12
- 3.4 Kansallisgallerian yleiset hankintalinjaukset 14
  - 3.4.1 Ateneumin taidemuseon hankintalinjaukset 15
  - 3.4.2 Nykytaiteen museo Kiasman hankintalinjaukset 15
  - 3.4.3 Sinebrychoffin taidemuseon hankintalinjaukset 16
  - 3.4.4 Arkistokokoelmien hankintalinjaukset 16
- 3.5 Kokoelmasta tehtäviä poistoja koskevat periaatteet ja menettelytapaohjeet 17

OSA III KANSALLISGALLERIAN KOKOELMAN YLLÄPITO, KOKOELMAHALLINTA JA KÄYTTÖ

4 KANSALLISGALLERIAN KOKOELMAN HOITO JA KOKOELMAHALLINTA

4.1	Kokoelman luettelointi ja valokuvaus	20
4.2	Rakennusten olosuhteiden määrittely ja kokoelman säilyttäminen	22
4.3	Kokoelman turvaaminen	22
4.4	Konservointi	23
4.5	Kokoelman vuosittaiset ja määräaikaisinventoinnit sekä kuntoinventoinnit	23

5 KANSALLISGALLERIAN KOKOELMAN KÄYTTÖ

5.1	Kokoelman esillepanon ja digitaalisen saatavuuden yleiset periaatteet	24
5.2	Kokoelman esillepanon periaatteet Kansallisgallerian museoissa	26
5.3	Lainaus toiminnan yleiset periaatteet	27
5.4	Lainaus toiminnan erityistilanteet: talletukset kokoelmista	27

LIITTEET

- LIITE A:** Kokoelmakartan tiivistelmä (laadittu 2011)
- LIITE B:** Kansallisgallerian museoiden kartutusvastuita
(luku 3.2) koskevat poikkeukset
- LIITE C:** Kansallisgallerian kirjaston aineistokartta
- LIITE D:** Konservointi Kansallisgalleriassa
- LIITE E:** Kansallisgallerian rakennusten olosuhteiden
tavoitearvot
- LIITE F:** Kansallisgallerian yleiset lainausehdot
- LIITE G:** Kansallisgallerian laina- ja talletusmaksuja
koskevat käytännöt
- LIITE H:** Kansallisgallerian ohjeet teosten tallettamisesta
- LIITE I:** Kansallisgallerian lahjoitusten vastaanottamisen
periaatteet

OSA I KANSALLISGALLERIAN KOKOELMATOIMINNAN STRATEGISET PAINOPISTEET 2016–2020

1 Kansallisgallerian kokoelmatoiminnan strategiset painopisteet

Kansallisgallerian hallituksen 17.3.2015 hyväksymä Kansallisgallerian strategia linjaa kokoelmatoiminnan painopisteiteitä vuosina 2016–2020.

Kansallisgallerian strategiassa todetaan:

Rakennamme kokoellamme kansallista kulttuuriperintöä. Luomme monipuoliset edellytykset kokea, katsoa ja ymmärtää kuvataiteita kansallisesti, kansainvälisesti sekä digitaalisessa ympäristössä. Kokoelma- ja näyttelytoimintamme vahvistaa olemassa olevia kumppanuuksiamme ja aktiivista läsnäoloamme keskeisimmissä verkostoissa.

Kansallisgallerian kokoelmaa hoidetaan maan parhaalla ammattitaidolla, jota ylläpidetään ja kehitetään suunnitelmallisesti seuraten alan kansainvälistä kehitystä.

Kansallisgalleriassa tehdään korkeatasoista kokoelmalähtöistä tutkimusta, jota tehdään näkyväksi kansainvälisesti. Kokoelmiimme liittyvän tutkimuksen puitteissa osallistumme mm. taidehistorian, museologian ja konservoinnin aloilla käytävään keskusteluun.

1.1 Kartutamme kokoelmaamme perustellusti ja harkitusti

- Kansalliskokoelman kartuttamisesta ja ylläpidosta vastaavana taidemuseona otamme kokoelmien kartuttamisessa huomioon valtakunnallisen kokoelmavarannon.
- Seuraamme kokoelmapoistoja koskevaa kansainvälistä ja suomalaista keskustelua ja päivitämme kokoelmapolitiikkaamme liittyen poistokäytäntöihin.

1.2 Vahvistamme kokoelmien fyysistä ja digitaalista saavutettavuutta

- Tuotamme kokoelmastamme Suomessa ja ulkomailla esitettäviä vientinäyttelyitä ja lainaamme kokoelmamme teoksia Suomeen ja ulkomaille

edistäen näin kokoelmien liikkuvuutta. Lainaustoimintaa ja kokoelmien liikkuvuutta generoidaan myös teosten hyvällä verkkosaatavuudella.

- Hyödynnämme digitaalisia kokoelma-aineistoja monikanavaisesti, kehitämme Kansallisgallerian ylläpitämää Taidekokoelmat verkossa -palvelua, jaamme kokoelma- ja kirjastotietovarantomme Finna-palvelussa ja kehitämme kokoelma-aineistojen pitkäaikaissäilytystä KDK-hankkeen puitteissa.

1.3 Edistämme avoimen datan käyttöä ja painotamme digitaalisen materiaalin korkeaa laatua ja monipuolisuutta

- Osallistumme julkisten palveluiden digitalisaatiota koskevan kulttuuripoliittisen tavoitteen toteuttamiseen jakamalla kokoelma-aineistoja avoimilla lisensseillä.
- Ylläpidämme ja kehitämme maan parasta asiantuntemusta liittyen taide ja taiteen esittämistä koskeviin tekijänoikeuksiin.

1.4 Investoimme kokoelmahallinnan kehittämiseen

- Parannamme kokoelmien (Kansallisgallerian kokoelma ja Valtion taideostoinnikunnan kokoelma) hallintaa siirtämällä vuosien 2016 ja 2017 aikana kaikkien kokoelman osien luettelointitiedot uuteen kokoelmahallintajärjestelmään.
- Kehitämme kokoelmien säilytystilojen logistisesti ja taloudellisesti tehokasta käyttöä.

OSA II KANSALLISGALLERIAN KOKOELMAN KARTUTTAMISTA KOSKEVA TOIMINTAOHJELMA

2 Kansallisgallerian kokoelma

Kansallisgallerian kokoelma on kuvataidetta ja sen ilmiöitä tallentava kokonaisuus, joka muodostuu taideteoksista, arkistoaineistoista ja esineistä. Kokoelma on Suomen valtion omaisuutta ja sen ylläpidon periaatteita säätelee Laki Kansallisgalleriasta (13.12.2013) ja Valtioneuvoston asetus Kansallisgalleriasta (19.12.2013). Kansallisgallerian kokoelman lisäksi Kansallisgalleria huolehtii Valtion taideteostoimikunnan kokoelmasta (Laki Kansallisgalleriasta 8 §). Asetus Kansallisgalleriasta (1 §) määrittelee, että Kansallisgalleriasta annetun lain (889/2013) 2 §:ssä tarkoitettua kokoelman kartuttamista varten Kansallisgallerialla tulee olla kokoelmapoliittinen ohjelma.

Kansallisgallerian kokoelma on maan suurin ja huomattavin julkinen kokoelma kotimaista taidetta noin 250 vuoden ajalta ja ulkomaista taidetta yli 700 vuoden ajalta. Esinekokoelma käsittää kalusteita ja esineitä. Arkistokokoelmat sisältävät kuvataiteeseen liittyviä arkistoaineistoja ja -kokonaisuuksia: asiakirjoja, kuvia, AV-tallenteita, lehtileikkeitä ja painotuotteita. Kokoelmaa kuvaava kokoelmakartan tiivistelmä on tämän asiakirjan liitteenä (Liite A, liite on päivitetty vuonna 2011). Kokoelmaa koskeva ajantasainen tieto päivitetään Kansallisgallerian kokoelmahallintajärjestelmään.

Kansallisgallerian kokoelma on korvaamaton osa kansallista kulttuuriperintöä ja sen kolmen museon eli Ateneumin taidemuseon, Nykytaiteen museo Kiasman ja Sinebrychoffin taidemuseon sekä arkistokokoelmien toiminnan perusta. Museot ja arkistokokoelmat nähdään kokonaisuutena, joka jatkaa vuonna 1846 perustetun Suomen Taideyhdistyksen viitoittamaa perustehtävää: kuvataiteen perinnön säilyttämistä, välittämistä ja siirtämistä tuleville sukupolville sekä kuvataiteen tuntemuksen edistämistä ja tämän päivän taiteen kartoitusta.

Kansallisgallerian hallinnoiman kokoelman kartuttamiseen, esittämiseen ja hoitamiseen liittyvät vastuut on määritelty Kansallisgallerian työjärjestyksessä (25.2.2014). Vastuu taidekokoelmien kartuttamisesta sekä kokoelmien esittämisestä ja käytöstä on Kansallisgallerian museoilla. Kartutusvastuun jako museoiden kesken on määritelty tämän asiakirjan luvussa 2.2 Kokoelman ylläpitämisestä ja hoidosta vastaa Kansallisgallerian kokoelmahallintaosasto.

Kansallisgallerian kirjaston aineistot, joita hallinnoidaan, hoidetaan, käytetään ja kartutetaan kirjastoalan normien ja käytäntöjen mukaisesti, eivät ole osa tässä asiakirjassa tarkoitettua kokoelmaa. Kirjastoaineistojen keskeisimmän osan muodostavat Kansallisgallerian ja sen edeltäjäorganisaatioiden kokoelman kehittymisen historiaa, kokoelma- ja toimintapoliittisia

painotuksia ja kansainvälisiä suhteita heijastavat julkaisut. Varsinkin näyttelyjulkaisujen, museoiden kokoelmaluetteloiden ja konservointiin liittyvien julkaisujen osalta Kansallisgallerian kirjasto on kattavin kuvataiteen kirjasto Suomessa. Kirjaston aineistot on kuvattu tämän asiakirjan liitteessä B.

Kansallisgallerian yhteydessä toimii valtion taideteostoimikunta, jonka kokoelma on valtion omaisuutta. Kansallisgallerian tehtävänä on huolehtia valtion taideteostoimikunnan kokoelmasta (Laki Kansallisgalleriasta 8 §). Valtion taideteostoimikunta on hankkinut teoksia valtion kiinteistöihin ja valtion käytössä oleviin rakennuksiin vuodesta 1956 lähtien. Teoksia on sijoitettuna yli 600 kohteeseen sekä Suomessa että ulkomailla. Opetus- ja kulttuuriministeriön nimittämään toimikuntaan kuuluu kahdeksan jäsentä, jotka edustavat visuaalisten taiteiden monipuolista asiantuntemusta, Kansallisgalleriaa ja Senaatti-kiinteistöjä. Taideteosten hankkimiseen ja valtion taideteostoimikunnan kokoelman kartuttamiseen ja hoitoon myönnetään veikkausvoittovaroista vuosittain määräraha, joka vuosina 2014 – 2016 oli 1 044 000 euroa.

Valtion taideteostoimikunnan kokoelma on yksi Suomen laajimmista taidekokoelmista käsittäen noin 13 600 teosta lähes 1 900 taiteilijalta (tilanne lokakuu 2015). Teoksia hankitaan laaja-alaisesti kuvataiteen ja taideteollisuuden eri osa-alueilta ostamalla, tilaamalla ja järjestämällä taidekilpailuja. Keskeisen osan kokoelmaa muodostavat 260 tilaustyötä.

SKOP:n taide-, raha- ja mitalikokoelmat siirtyivät valtioneuvoston päätöksellä 20.12.2001 opetusministeriön hallintaan. Taidekokoelman teokset jaettiin 11.11.2002 silloisen Valtion taidemuseon (Ateneumin taidemuseo ja Nykyaikaisen taiteen museo Kiasma), Design-museon ja valtion taideteostoimikunnan kesken. Valtion taideteostoimikunnan kokoelmaan siirtyi 3 546 teosta, josta valtaosa on grafiikkaa.

Valtion taideteostoimikunnan kokoelman säilyttämistä ja sijoittamista koskevat toimintaperiaatteet ovat lähtökohtaisesti yhdensuuntaiset Kansallisgallerian kokoelmatoiminnan ohjeistuksen kanssa. Kyseessä on laaja talletuskokoelma, joten sen säilyttämisessä ja sijoittamisessa ei kaikilta osin voida noudattaa museokokoelman hoidossa vakiintuneita standardeja. Teosten sijoituspaikkojen valinnassa pyritään ensisijaisesti huomioimaan teosten turvallisuus.

Kansallisgallerian ja valtion taideteostoimikunnan kokoelmat esitellään rinnakkain Kansallisgallerian ylläpitämällä kokoelmien verkkosivustolla. Kokoelmahallintajärjestelmä on sama kuin Kansallisgallerialla. Teosten valokuvaukset, kunnostukset, konservoinnit, kehystykset ja kuljetukset hoidetaan ostopalveluina ulkopuolisilta toimijoilta.

2.1 Kokoelman muodostuminen

Kansallisgallerian kokoelman pohjana on Suomen Taideyhdistyksen kokoelma, jota alettiin kartuttaa 1849 Taideyhdistyksen Piirustuskoulun

mallikokoelmaksi. Taidekokoelman kartuttaminen lisättiin yhdistyksen sääntöihin 1868 ja Ateneum-rakennukseen muuton 1888 jälkeen sille alkoi muodostua museokokoelman status. Vuonna 1939 kokoelma säätöitiin ja sen hallinta siirtyi Suomen taideakatemian säätiölle. Kansallista museotoimintaa harjoitettiin säätiömuotoisena aina vuoteen 1990, jolloin kokoelma valtiollistettiin ja sen hallinta siirrettiin Valtion taidemuseolle. Vuoden 2014 alusta lähtien museotoimintaa harjoittaa säätiömuotoinen Kansallisgalleria, jonka hallintaan Suomen valtion omistuksessa oleva kokoelma siirtyi.

Kansallisgallerian arkistokokoelmien perusta syntyi Suomen Taideyhdistyksen aloitteesta palvelemaan aluksi yhdistyksen omaa, kokoelmaan liittyntä tutkimustoimintaa. Vuonna 1889 ryhdyttiin systemaattisesti luetteloimaan yhdistyksen 1860-luvulta karttunutta valokuva- ja lasinegatiivikokoelmaa ja samana vuonna ostettiin ensimmäiset asiakirjat taiteilijakirjekokoelman pohjaksi. Kuvataiteeseen liittyvää sanomalehtikirjoittelua tallennettiin vuosina 1897–2012. Arkistokokoelmat ovat karttuneet voimakkaasti erityisesti vuodesta 1990 lähtien, Valtion taidemuseon ja Kansallisgallerian toiminnan aikana.

Kansallisgallerian kokoelmaa on kartutettu sitä hallinneiden Suomen Taideyhdistyksen, Suomen taideakatemian säätiön, Valtion taidemuseon ja Kansallisgallerian hankintavaroilla tapahtunein ostoin sekä yksityishenkilöiltä, yrityksiltä ja yhteisöiltä saaduin raha-, teos- ja arkistoaineistolahjoituksin. Kokoelman kartuttamisesta ja kehittämisestä vastuussa olleiden yhdistyksen, säätiöiden ja viraston hankintavarat ovat kuitenkin olleet vaatimattomat, joten ilman lahjoittajia huomattava osa kokoelmasta ja sen merkittävimmistä teoksista olisi jäänyt kokoelman ulottumattomiin.

Kansallisgallerian ja sen edeltäjien vastaanottamiin tärkeimpiin lahjoituskokoelmiin kuuluvat muun muassa Klinckowströmin, Hovingin, Antellin, Hallonbladin, Aspelin-Haapkyän, Linderin, Paul ja Fanny Sinebrychoffin, August ja Lydia Keirknerin, Wuorion ja Porkkana ry:n kokoelma, opetusministeriön lahjoittama Kouri-kokoelma sekä Maj-Lis Pitkäsen, Ester ja Jalo Sihtolan, Yrjö ja Nanny Kauniston sekä Rolando ja Siv Pieraccinin kokoelma. Myös Ateneumin Ystävät ry, Kiasman Ystävät ry, Kiasman Tukisäätiö ja Sinebrychoffin taidemuseon ystävät ry ovat tukeneet Kansallisgallerian kokoelman kehittämistä teoslahjoituksin.

Taidekokoelman sisällölliseen kehittämistarpeeseen ja taiteen kansalliseen ja kansainväliseen hintakehitykseen nähden kokoelman kartuttamiseen tarkoitettu hankintamääräraha on ollut vaatimaton, eikä Kansallisgallerian museoilla yksin sen turvin ole todellisia valmiuksia reagoida esimerkiksi huutokauppojen tarjontaan – varsinkaan silloin kun kyse olisi Kansallisgallerian kokoelmaan kuuluvista Suomen taiteen merkkiteoksista tai kansainvälisten huutokauppojen tarjonnasta. Onnistuakseen kokoelman kehittämisessä tulevia sukupolvia varten Ateneumin taidemuseo, Nykytaiteen museo Kiasma ja Sinebrychoffin taidemuseo tarvitsevat siis jatkosakin rinnalleen lahjoittajia, jotka ovat valmiita osallistumaan kansallisen kulttuuriperinnön rakentamiseen.

Arkistokokoelmien kartuttamiseen ei ole erillistä määrärahaa ja lahjoitusten rooli on ensisijainen.

2.2 Ateneumin taidemuseon osuus kokoelmasta

Ateneumin taidemuseon kartuttama, esittämä ja käyttämä kokoelma on taidehistoriallisesti merkittävin ja laajin olemassa oleva Suomen taiteen kokoelma 1700-luvun puolivälistä ennen 1970-lukua toimintansa aloittaneiden taiteilijoiden teoksiin. Museon erityisenä tehtävänä on esitellä yleisölle kokoelmaa monipuolisesti ja lisätä siten kuvataiteen yhteiskunnallista vaikuttavuutta.

Ateneumin kokoelmatoiminnan piiriin kuuluu yhteensä yli 20 000 taideteosta, joista suunnilleen kaksi kolmasosaa on taidegrafiikkaa, piirustuksia ja luonnoksia. Kokoelman vahvuuksia ovat yksittäisten taiteilijoiden kokoelmat, kuten maailman suurin Helene Schjerfbeckin teosten kokoelma sekä suuret lahjoituskokoelmat, kuten Rolando ja Siv Pieraccinin italialaisen taiteen kokoelma.

Ateneumin taidemuseon vastuualueelle kuuluvan kokoelman sisältö määrittää museon kansallista ja kansainvälistä toimintaa. Kokoelmien esillepano ja monipuolinen liikkuvuus, eli kokoelmalainat Suomeen ja ulkomaille, vahvistavat museon asemaa myös kansainvälisenä toimijana.

2.3 Nykytaiteen museo Kiasman osuus kokoelmasta

Nykytaiteen museo Kiasman kartuttama, esittämä ja käyttämä kokoelma muodostaa Suomessa merkittävän koti- ja ulkomaisen nykytaiteen kokoelman, jossa on teoksia 1970-luvulta nykypäivään. Kokoelma koostuu noin 8000 teoksesta ja karttuu vuosittain noin 100 teoksella.

Kokoelmaan kuuluu esineellisten taidelajien lisäksi mediataidetta, kuten elokuva-, video-, ääni- ja tietokonepohjaisia teoksia sekä verkkoteoksia, ja nykytaiteen ja populaarikulttuurin raja-alueelle luettavia teoksia. Myös ns. katoavan taiteen taltiointit, kuten performanssitaltiointit, yhteisötai-deprojeektit sekä maa- ja ympäristötaiteen teokset ovat osa kokoelman profiilia. Kokoelman erityispiirteinä ovat siihen kuuluvat yli 200 installaatiota sekä yli 400 mediataiteen teosta. Museon suurin yksittäinen kokoelma on Maj-Lis Pitkäsen kokoelma, joka sisältää Kalervo Palsan koko elämäntyön maalauksista sarjakuviin. Merkittävä lahjoituskokoelma on myös opetusministeriön vuonna 1998 Nykytaiteen museolle lahjoittama kansainvälistä nykytaidetta sisältävä Kouri-kokoelma.

Nykytaiteen museo Kiasman vastuualueelle kuuluva kokoelma muodostaa tärkeän osan museon kansallista ja kansainvälistä toimintaa, johon kuuluvat taidehankinnat, tuotannot, taideteoslainat ja talletukset sekä näyt-

tely- ja julkaisutoiminta Suomessa ja ulkomailla. Kansainvälinen kokoelma on osa suomalaista kulttuuriperintöä, jonka merkitys tulee kasvamaan tulevaisuudessa entisestään.

2.4 Sinebrychoffin taidemuseon osuus kokoelmasta

Sinebrychoffin taidemuseo kartuttaa, esittää ja käyttää Kansallisgallerian vanhan eurooppalaisen taiteen kokoelmaa 1300-luvulta 1800-luvulle. Museo onkin Suomen ainoa vanhaan eurooppalaiseen taiteeseen erikoistunut museo, jonka tehtävänä on lisätä vanhan eurooppalaisen taiteen vaikuttavuutta Suomessa, ja tehdä tunnetuksi vanhan eurooppalaisen taiteen varantoja myös kansainvälisesti. Kokoelmaan kuuluu olennaisena osana Paul ja Fanny Sinebrychoffin lahjoituskokoelma, joka sisältää taideteosten lisäksi antiikkiesineitä ja huonekaluja.

Sinebrychoffin taidemuseon osuus kokoelmasta sisältää yli 6 000 taide- teosta sekä kotimuseoon kuuluvaa kulttuurihistoriallista esineistöä. Kokoelmassa on hyvin edustettuna ruotsalainen muotokuvataide 1600–1700-luvuilta ja hollantilainen 1600-luvun taide. Lisäksi se sisältää Suomen oloissa merkittävän miniatyyrikokoelman ja vanhan eurooppalaisen grafiikan kokoelman. Grafiikan kokoelman vanhimmat vedokset ajoittuvat 1500-luvulle.

Kokoelma perustuu pääosin testamenttilahjoituksiin.

2.5 Arkistokokoelmat

Arkistokokoelmat ovat tärkeitä humanistisen tutkimuksen ja näyttelyiden valmistamisen lähdeaineistoja ja tarjoavat laajan näkökulman kulttuuriperintöön. Aineistot ulottuvat 1700-luvulta nykyhetkeen ja sisältävät erityisesti suomalaisen mutta myös ulkomaiseen kuvataiteeseen, taideilmiöihin, taiteilijaelämään sekä taiteen instituutioihin liittyviä aineistoja. Kokoelmia kartutetaan lahjoitusten ja hankintojen ja oman dokumentointityön kautta.

Valtion taidemuseo sai opetusministeriön 14.2.1991 tekemällä päätöksellä (dnro 325/035/91) silloisen arkistoasetuksen 16 §:n edellyttämän luvan säilyttää toistaiseksi itsellään Suomen Taideyhdistyksen ja Suomen taideakatemian säätiön arkistot. Suomen Taideyhdistyksen arkiston hoito- ja säilytysvastuu on vuodesta 2005 ollut ensin Kuvataiteen keskusarkistolla ja vuoden 2014 alusta Kansallisgallerian arkisto- ja kirjastoyksiköllä, kun taas Suomen taideakatemian säätiön arkisto on Kansallisgallerian arkistossa. Muun muassa taidekokoelman hankintaan liittyvät vanhemmat asiakirjat kuuluvat näihin arkistoihin.

Arkistokokoelmissa on asiakirja-aineistoja, perinteisin fotokemiallisin menetelmin tehtyjä valokuvia, digitaalisia kuvia sekä äänite- ja videotallen-

teita. Leikekokoelmaa kartutettiin vuosina 1897–2012, ja se sisältää tietoja noin 30 000 taiteilijasta.

Arkistokokoelmien hoidossa on keskeistä saavutettavuuden jatkuva parantaminen. Kokoelmien vaikuttavuus ulottuu laajalle sekä suoraan Kansallisgallerian omaa kokoelmaa hyödyntävän toiminnan että välillisesti alan tutkimuksen ja näyttelyiden kautta.

3 Kansallisgallerian kokoelman kartuttaminen

3.1 Kokoelman kartuttaminen

Kokoelman kartuttamisella tarkoitetaan sekä ostamalla että lahjoituksia ja talletuksia vastaanottamalla tapahtuvia kokoelmahankintoja. Arkistokokoelmia kartutetaan lisäksi arkisto- ja kirjastoyksikön oman sekä museoiden dokumentointityön myötä.

Taideteosten, arkistoaineistojen ja esineiden vastaanottamisesta Kansallisgallerian kokoelmaan säädetään Laissa Kansallisgalleriasta (7 §). Lahjoituskokoelmien vastaanottamisesta on keskusteltava Kansallisgallerian johtoryhmässä ennen lahjoituksen vastaanottamista ja myös kokoelmahallintaosastoa on konsultoitava lahjoituksen vastaanottamiseen liittyvistä kokoelmahallinnallisista toimenpiteistä. Lahjoitusten vastaanottamisessa noudatetaan lisäksi tämän asiakirjan liitteenä olevia Kansallisgallerian lahjoitusten vastaanottamisen periaatteita.

Kansallisgallerian museot raportoivat taidekokoelmien kartunnasta Kansallisgallerian hallitukselle vuosittain.

Hankintaperusteet kirjataan päätöksiin ja ne tehdään jatkossa julkisiksi.

Kansallisgalleriaan tehtävistä taideteosten ja arkistoaineistojen talletuksista sovitaan aina tapauskohtaisesti. Talletusajan on oltava Kansallisgallerian kannalta mielekäs ja talletuksesta aiheutuvien kulujen on oltava järkevässä suhteessa talletuksesta Kansallisgallerialle syntyvään hyötyyn.

Museot ja Arkisto- ja kirjastoyksikkö vastaavat kukin kartutusvastuualueensa piiriin kuuluvan kokoelman osan kartuttamisesta. Kartuttamisessa noudatetaan tässä asiakirjassa kuvattuja menettelytapoja, Kansallisgallerian yleisiä linjauksia sekä museoiden tai Arkisto- ja kirjastoyksikön hankintalinjauksia. Hankintalinjaukset, joiden määrittelystä vastaa museoissa museonjohtaja ja arkistokokoelmien osalta kokoelmahallintajohtaja yhteistyössä arkisto- ja kirjastopäällikön kanssa, käsitellään museonjohtajan tai kokoelmahallintajohtajan vaihtuessa.

3.2 Kokoelman kartutusvastuun jako

Kansallisgallerian kokoelman kartutusvastuu on jaettu Sinebrychoffin taidemuseon, Ateneumin taidemuseon, Nykytaiteen museo Kiasman sekä arkisto- ja kirjastoyksikön kesken. Koko kokoelma on kuitenkin kaikkien edellä mainittujen käytettävissä.

Kansallisgallerian taidekokoelman kartutusvastuun jakoperusteita tarkistetaan tarvittaessa. Niistä päättää Kansallisgallerian pääjohtaja kuultuaan museonjohtajia ja kokoelmista vastaavia intendenttejä.

Pääjohtajan tekemän päätöksen mukaan Sinebrychoffin taidemuseon kartutusvastuun alueeseen kuuluu ulkomainen taide 1300-luvulta 1830-luvulla syntyneiden taiteilijoiden teoksiin. Ateneumin taidemuseon kartutusvastuun piiriin kuuluu suomalainen taide 1700-luvun puolivälistä ja ulkomainen taide 1840-luvulla tai sen jälkeen syntyneiden taiteilijoiden teoksista niihin suomalaisiin ja ulkomaisiin teoksiin, joiden tekijät ovat pitäneet ensinäyttelynsä ennen vuotta 1970. Nykytaiteen museo Kiasman kartutusvastuun alueeseen kuuluu ensinäyttelynsä 1970-luvulla tai sen jälkeen pitäneiden suomalaisten ja ulkomaisten taiteilijoiden tuotanto nykypäivään asti.

Pääjohtajan hyväksymät poikkeukset museoiden edellä kuvattuihin vastualueisiin on kirjattu tämän asiakirjan liitteessä (Liite B).

Arkisto- ja kirjastoyksikön kartutusvastuun piiriin kuuluu kuvataiteeseen liittyviä arkistoinaistoja ja -kokonaisuuksia: asiakirjoja, kuvia, AV-tallenteita, painotuotteita ja lehtileikkeitä.

3.3 Hankintaprosessi

Kokoelman kartuttamisesta päättää 1) Ateneumin taidemuseossa ja Sinebrychoffin taidemuseossa museonjohtaja, 2) Nykytaiteen museo Kiasman museonjohtaja hankintalautakunnan käsittelyn perusteella ja 3) arkistokokoelmien osalta kokoelmahallintajohtaja arkisto- ja kirjastopäällikön esityksen pohjalta. Nykytaiteen museo Kiasman hankintalautakuntaan kuuluvat museonjohtaja, kokoelmista ja näyttelyistä vastaavat intendentit, kokoelmayksikön molemmat amanuenssit sekä kaksi ulkopuolista jäsentä, jotka pääjohtaja nimeää kolmen vuoden määräajaksi kuvataiteen alueella toimivia keskeisiä yhteisöjä kuultuaan. Kokoelmahankinnat valmistelee museoissa kokoelmaintendentti ja arkistokokoelmien osalta arkisto- ja kirjastopäällikkö.

Jos kartuttaminen koskee kahta tai kolmea Kansallisgallerian museota tai jos kyseessä on periaatteellisesti tai taloudellisesti erittäin tärkeä asia, päättää taidekokoelman kartuttamisesta pääjohtaja varattuaan asianomaisille museonjohtajille tilaisuuden lausua käsityksensä asiasta. Kun taidekokoelman kartuttaminen koskee museoiden kartutusvastuun rajapinnassa olevia teoksia tai kun kartuttamisen intressi on Kansallisgallerian museoilta

yhteinen, on museoiden velvollisuus keskustella kartuntapäätöksestä keskenään.

Arkisto- ja kirjastoyksikkö ei hanki tai ota vastaan kokoelmiinsa taideteoksia muutoin kuin perustelluissa poikkeustapauksissa. Teoksilla on silloin oltava yhteys arkistokokoelmiin. Luonnoksia, luonnoskirjoja ja piirustuksia voidaan harkinnan mukaan ottaa vastaan osana arkistokokonaisuutta. Arkisto- ja kirjastopäällikkö keskustelee arkistokokoelmiin tarjottujen taideteosten ja luonnosten hankinnasta asianomaisen museon johtajan kanssa, jolla on etuoikeus ottaa ne kartutusvastuunsa piiriin kuuluvaan taidekokoelmaan. Mikäli museo ei halua ottaa vastaan kyseisiä teoksia ja aineistoa, arkisto- ja kirjastopäällikkö päättää yhdessä kokoelmahallintajohtajan kanssa, otetaanko aineisto arkistokokoelmiin. Taideteosten ja arkistoaineistojen raja on ajoittain häilyvä, ja epäselvissä tapauksissa arkisto- ja kirjastopäällikkö yhteistyössä kokoelmahallintajohtajan kanssa keskustelvat hankittavasta aineistosta asianomaisen museon johtajan kanssa ennen päätöksen tekoa siitä, kumpaan kokoelmaan kyseinen aineisto sijoitetaan. Tarjottavia piirustus- ja luonnoskokoelmia ei hajoteta, vaan kokoelmiin otettavat aineistot säilytetään kokonaisuutena joko ao. museossa tai arkistokokoelmissa.

Tarvittaessa Kansallisgallerian konservattori tutkii taideteokset ennen hankintapäätöksen tekoa teosten materiaalisen kestävyuden ja mahdollisen konservointitarpeen arvioimiseksi. Tekniikoiltaan monimuotoisten nykytaiteen teosten osalta on hankintahetkellä arvioitava myös teosten esityskuntoon saattamisen vaatimat toimenpiteet. Teknisiä osia sisältävien teosten suhteen on selvitettävä tarve ulkopuolisten asiantuntijoiden käyttöön sekä esitystilanteen rekonstruointiin siinä tapauksessa, että teos rikkoutuu. Mekaanisten teosten hankkiminen vaatii puolestaan tarkkaa suunnittelua teoksen ylläpitämisestä ja varaosien saatavuudesta.

Sellaisista mediataiteen teoksista, joiden esittäminen edellyttää niihin sisältyvien tekijänoikeuksien siirtoa, tehdään tekijänoikeuslain mukaiset sopimukset. Sopimuksissa määritellään museolle siirtyvien kopiointi- ja esitysoikeuksien laajuus sekä oikeus mahdollisten varmuus- ja esityskopioiden ottamiseen myös tulevaisuudessa. Valokuvista voidaan hankkia myös digitaalinen tiedosto, josta voidaan taiteilijan valvomana tai ohjeiden mukaan tuottaa korvaava näyttelyvedos esittämistä varten. Tarvittaessa edellä kuvatun kaltainen sopimuskäytäntö ulotetaan mediataiteen teosten lisäksi valokuviin, moniosaisiin installaatioihin ja teoksiin, joiden materiaalien ei odoteta säilyvän.

Kokoelmahankinnoissa on kiinnitettävä erityistä huomiota eturistiriitoja synnyttävien kytkentöjen välttämiseen. Jos suunniteltuun hankintaan liittyy esteellisyyskysymyksiä, siitä on pyydettävä riippumattoman asiantuntijan lausunto. Näin toimitaan, jos myyjänä on esimerkiksi Kansallisgallerian henkilökunnan jäsen tai hänen lähisukulaisensa.

Taideteoksen liittämistä Kansallisgallerian kokoelmaan laaditaan hankintapäätös. Kaikista hankintapäätöksistä laaditaan lyhyt kirjallinen

perustelu, jonka laatiminen on hankinnan tehneen museon vastuulla. Perusteluun kirjataan hankintapäätöstä tukeneet keskeiset kriteerit. Alkuperäiset, allekirjoitetut ja päivätyt hankintapäätökset toimitetaan museon päätearkistoon asiakirjan laadintaa seuraavan vuoden lopussa tai viimeistään sen jälkeen, kun niihin on tehty kaikki tarvittavat merkinnät. Hankintapäätös ja Nykytaiteen museo Kiasmassa hankintalautakunnan kokouksen pöytäkirja liitteineen sekä muut teoshankintaan liittyvät sopimukset, kuten erillinen mediataiteen hankintasopimus tekijänoikeuksien siirtämisestä, ovat Kansallisgallerian tiedonhallintasuunnitelman mukaan pysyvästi säilytettäviä asiakirjoja. Kaikki hankintapäätökset tehdään myös julkisiksi.

Arkistokokoelmiin lahjoitetuista arkistoaineistoista laaditaan kummankin osapuolen allekirjoittama lahjoitussopimus ja talletuksista talletussopimus. Alkuperäinen allekirjoitettu sopimus toimitetaan Kansallisgallerian päätearkistoon. Sopimukset liitteineen ovat Kansallisgallerian tiedonhallintasuunnitelman mukaan pysyvästi säilytettäviä asiakirjoja.

3.4 Kansallisgallerian yleiset hankintalinjaukset

Kansallisgallerian tärkeimpiä tehtäviä on kansallisen kulttuuriperinnön rakentaminen. Kuva kansallisesta kulttuuriperinnöstä tallentuu museon kokoelmaan niin taideteoksina, esineinä kuin dokumentteina. Se, että teoksen tai ilmiön tallentaminen dokumenttina mielletään samalla lailla kokoelmapoliittiseksi valinnaksi kuin teoksen ostaminen tai vastaanottaminen lahjoituksena tai talletuksena, merkitsee kokonaisvaltaista otetta kokoelman kartuttamiseen.

Ateneumin ja Sinebrychoffin taidemuseoiden kartutusvastuun piiriin kuuluvien kokoelman osien kartuttaminen merkitsee hankintojen tekemistä sekä lahjoitusten ja talletusten vastaanottamista jo olemassa olevaan kokoelmaan. Nykytaiteen museo Kiasman kartutusvastuun piiriin kuuluvan kokoelman osan kartuttamisen tarkoituksena on lisäksi aikaansaada monipuolinen ja laaja-alainen oman aikamme taidekokoelma, mikä merkitsee kartuttamisen ulottamista myös kuvataiteen kentän reuna-alueille ja uusien taidemuotojen pariin.

Arkisto- ja kirjastoyksikön tehtävänä on täydentää kuvaa kansallisesta kulttuuriperinnöstä tallentamalla ja keräämällä ensisijaisesti Suomen taide-elämään ja suomalaiseen kuvataiteeseen ja visuaaliseen kulttuuriin liittyvää aineistoa. Kansallisgalleriassa tehtävän dokumentointityön pääpaino on museon toimintaa, kokoelmia ja näyttelyitä tukevassa toiminnassa. Kuvataiteeseen liittyvän muistitiedon tallentaminen sekä nykytaiteessa tapahtuvien muutosten seuraaminen ja valikoitu taltiointi muodostavat dokumentoinnin toisen painopistealueen. Kaikessa dokumentointityössä huomioidaan kerätyn aineiston saattaminen laajan yleisön saataville.

Kansallisgallerian taidekokoelman kartuttamisessa pyritään laaja-alaisuuteen määriteltujen painotusten puitteissa. Olennaista ei ole kokoelmaan

vuosittain hankittujen taideteosten lukumäärä, vaan yksittäisten teosten merkitys. Kokoelma painottuu suomalaiseen taiteeseen, mutta myös ulkomaisen taiteen kokoelman ajan tasalla pitäminen on kokoelman kiinnostavuuden ja yleisen merkittävyyden kannalta oleellista. Samalla ulkomaisen taiteen esimerkit sitovat suomalaisen taiteen osaksi kansainvälistä taidetta niin vanhan kuin nykyaikaisenkin osalta.

Kotimaisen taiteen kokoelmaa kartutetaan vahvistamalla kokoelmaan jo kuuluvien taiteilijoiden ja taiteilijaryhmien teoskokonaisuuksia, tuomalla sen piiriin uusia tekijöitä taidehistoriallisen uudelleenarvioinnin perusteella sekä liittämällä siihen nykyaikaisen taiteen keskeisten tekijöiden teoksia ja teoskokonaisuuksia. Ulkomaisen taiteen kokoelman kartuttamisessa painotetaan Suomen lähialueiden taidetta. Vanhemman ulkomaisen taiteen kokoelmaa kartutetaan suhteessa keräilijöiden ydinkokoelmiin.

3.4.1 Ateneumin taidemuseon hankintalinjaukset

Ateneumin taidemuseon kartutusvastuun piiriin kuuluvaan kokoelmaan tehtävien taidehankintojen yleisenä periaatteena on saada liitetyksi kokoelmaan sellaisia teoksia, jotka taiteellisen merkittävyytensä ja taidehistoriallisen asemansa vuoksi kuuluvat Kansallisgalleriaan. Kokoelmaa kartutetaan ostoilla ja vastaanotetuilla lahjoituksilla.

Teoshankinnoissa keskitytään tiettyihin merkittäviin hankintoihin. Museo tiedostaa sen, että merkitys ja merkittävyys ovat aika- ja kulttuurisidonnaisia määreitä. Niiden muuttuviin painotuksiin vaikuttaa esimerkiksi uusi tutkimustieto, joka siten myös ohjaa kulloisiakin hankintoja.

3.4.2 Nykyaikaisen taiteen museo Kiasman hankintalinjaukset

Nykyaikaisen taiteen museo Kiasman kartutusvastuun piiriin kuuluvan kokoelman kartuttamisen tarkoituksena on ensisijaisesti kerätä ajankohtaista nykyaikaisesta taiteesta siten, että kokoelma kuvastaa omaa aikaansa mahdollisimman monipuolisesti. Tapauskohtaisesti hankitaan myös vanhempia teoksia. Tämä on tarpeellista esimerkiksi silloin, kun kootaan omaa teemanäyttelyä tai jos kokoelmaan tarjotaan yksittäisiä merkittäviä teoksia aiemmilta vuosikymmeniltä.

Hankinnoissa on tärkeää oman ajan ymmärtäminen. Nykyaikainen taide tulee ymmärtää, tulkita ja määritellä laajana visuaaliseen kulttuuriin kuuluvana asiana, johon liittyvät myös taide- ja yhteiskuntateoreettiset kysymykset. Tärkeää on myös huomioida taidekentän erilaiset toimijat, sekä kulttuurien välisyyteen ja sukupuoleen liittyvät kysymykset. Olennaista on nykyaikaisen taiteen moninaisuuden tallentaminen sekä nykyaikaisen taiteen sisällöllisten ja ilmaisullisten kysymysten huomioiminen. Hankintojen kattavuutta eivät määrittele taiteenalojen jaottelut tai tekniikat, vaikka kunkin hankinnan kohdalla huomioidaan teoksen tekniikan vaatimat erityispiirteet esittämisen, säilyttämisen ja varastoinnin osalta. Nykyaikainen taide syntyy ja sitä esitetään paikallisen ja globaalin kulttuurin vuorovaikutuksessa. Suomalainen nykyaikainen taide on

kansainvälisempää kuin koskaan ja siitä on muodostunut tärkeä osa kansainvälistä nykytaiteen kenttää. Nykytaiteen museo Kiasman kokoelmaan hankitaan kiinnostavaa ja korkealaatuista nykytaidetta ohi valtiollisten tai maantieteellisten rajojen, kuitenkin lähialueiden taide erityisen painotettuna. Käytännössä ulkomaisia hankintoja rajoittavat vähäiset määrärahat.

Kokoelmaan hankitaan esineellisten taidelajien lisäksi myös mediataidetta, kuten elokuva-, video-, ääni- ja tietokonepohjaisia teoksia sekä verkko- ja uuden sukupolven online-teoksia. Lisäksi hankitaan nykytaiteen ja populaarikulttuurin raja-alueelle luettavia teoksia. Myös ns. katoava taide ja sen taltiointit, kuten performanssit, yhteisötaideprojektit ja maa- ja ympäristötaiteen teokset ovat osa kokoelmaprofilia. Ne liitetään kokoelmaan auktorisoituina dokumentteina. Kokoelmaan on mahdollista hankkia myös teoksia, jotka voidaan taltioida vain käsitteellisinä konsepteina tai suunnitelmina, ja jotka ovat toteutettavissa tilan ja paikan ehdoin mahdollisesti vain lyhyen aikaa kestävinä kokonaisuuksina. Digitaalista teknologiaa hyödyntävät teokset asettavat uusia haasteita hankintapolitiikalle. Ne vaativat uudenlaista osaamista; teosten säilyttämistä, varastointia, konservointia, uudenlaisten esitystapojen pohdintaa sekä sopimuskäytäntöjen jatkuvaa kehittämistä.

Moneen nykytaiteen teoksen hankintaan liittyy kysymys teoksen elinkaaresta. Saattaa olla todennäköistä, että teoksessa käytetyt materiaalit, tai tekniikka muuttuvat voimakkaasti. Tässä mielessä teosten suhteen ratkaisuna kehitetään sopimuksia, joissa todetaan teoksen elinkaareen liittyvät kysymykset sekä vahvistetaan osapuolten vastuut ja oikeudet teosten suhteen. Teoksen laaja dokumentointioikeus ja dokumenttien esitysoikeus on olennainen osa sopimusta.

3.4.3 Sinebrychoffin taidemuseon hankintalinjaukset

Sinebrychoffin taidemuseon kokoelmaa kartutetaan siten, että kokoelman vahvuudet ja mahdollisuudet tunnistetaan ja niitä pyritään entisestään vahvistamaan. Hankinnoilla ei pyritä paikkaamaan taidehistoriallisia aukkoja, vaan kehittämään kokoelmaa monipuolisesti ja kokoelman ominaisluonnetta kunnioittaen.

Kokoelmaan hankitaan laadullisesti korkeatasoisia taideteoksia, jotka tuovat lisäarvoa kokoelmalle. Hankinnan lähtökohtana on sen merkityksellisyys, esimerkiksi miten teos tuo uutta näkökulmaa suhteessa olemassa oleviin kokoelmateoksiin. Teos voi olla merkityksellinen myös taidehistorian, kulttuurihistorian ja tutkimuksen kannalta. Hankintapäätökseen vaikuttaa arvio teoksen kunnosta ja sen mahdollisesti vaatimista toimenpiteistä. Tarvittaessa pyydetään ulkopuolisia asiantuntijalausuntoja.

3.4.4 Arkistokokoelmien hankintalinjaukset

Arkisto- ja kirjastoyksikön kartutusvastuun piiriin kuuluva kokoelma karttuu lahjoituksin, oman dokumentointityön tuloksena sekä ostoin. Vaikka

keskeisenä kartutuskohteena on Kansallisgallerian historiaan ja taidekokoelmaan liittyvä aineisto, arkisto katsoo taidekenttää laajemmasta näkökulmasta. Hankittava aineisto koostuu kuvataiteeseen liittyvistä arkistoaineistoista ja -kokonaisuuksista, asiakirjoista, kuvista, AV-tallenteista, lehtileikkeistä ja painotuotteista.

Arkistokokoelmiin hankitaan Suomen kuvataiteeseen ja taidehistoriaan liittyviä yksityisarkistoja ja kokoelmia, joilla on olennaista merkitystä Suomen taiteen ja taide-elämän kannalta. Ne voivat olla kuvataiteilijoiden ja muiden kuvataiteen parissa toimineiden henkilöiden, ryhmien, yhdistysten, instituutioiden ja oppilaitosten arkistoja. Provenienssi -periaatteen mukaisesti Kansallisgallerian arkisto- ja kirjastoyksikkö kerää etupäässä kokonaisuuksia yksityisarkistoja tai -kokoelmia, mutta myös yksittäisiä asiakirjoja ja kuvia voidaan ottaa vastaan. Kuvakokoelmat karttavat myös arkisto- ja kirjastoyksikön ja kuvaamon yhteisen kuvadokumentoinnin kautta. Pääasiassa päivälehtien kuvataidetta koskevista lehtikirjoituksista koostuu leikekokoelmaa kartutettiin vuosina 1897–2012.

Arkisto- ja kirjastoyksikön ja kuvaamon tuottamat valokuva- ja videodokumentoinnit liittyvät ensisijaisesti Kansallisgallerian toimintaan, kokoelmiin ja näyttelyihin. Niiden lisäksi dokumentointityötä ohjaavat Arkisto- ja kirjastoyksikön omat hankinta- ja dokumentointilinjaukset. Taiteilija-, museohistoria- ja kuraattorihaastatteluilla sekä valikoiduilla tapahtumadokumentoinneilla kerätään muistitietoa kuvataiteen alueen toimijoista ja tapahtumista. Lisäksi seurataan ja valikoidusti dokumentoidaan nykytaiteen moninaisuutta ja muuttuvia visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Aineistoa kartutettaessa kiinnitetään huomiota sen saavutettavuuteen esimerkiksi näyttelyissä tai verkkosivuilla.

Arkisto- ja kirjastoyksikkö tekee kokoelmien kartuttamisessa yhteistyötä muiden vastaavanlaisia aineistoja tallentavien laitosten ja toimijoiden kanssa relevantin kuvataidetta koskevan aineiston säilymisen turvaamiseksi.

3.5 Kokoelmasta tehtäviä poistoja koskevat periaatteet ja menettelytapaohjeet

Kansallisgalleriassa on lähtökohtana oletamus kokoelman pysyvyydestä ja sen säilyttämisestä jälkipolville. Jos taideteoksella tai sen osalla on kuitenkin selkeästi hahmotettava elinkaari, on tämä asia otettava huomioon jo teoksen hankintavaiheessa. Taiteilijan kanssa on tällöin pyrittävä sopimaan kirjallisesti siitä, miten menetellään, kun teoksessa tai sen osassa tapahtuu muutoksia. Lisäksi teoksen elinkaaresta on tehtävä merkintä museon kokoelmahallintajärjestelmään ja teoksessa tai sen osassa tapahtuvat muutokset on dokumentoitava säännöllisesti.

Teoksen poistaminen museon kokoelmasta voi tulla kyseeseen seuraavantilaisissa tapauksissa:

- Jos taideteoksessa tapahtuu sellaisia muutoksia tai jos teos vaurioituu tai tuhoutuu niin, että sitä ei ole enää mahdollista esitellä taideteoksena, teos asetetaan esityskieltoon ja esityskiellosta tehdään merkintä kokoelmahallintajärjestelmään. Päätöksen esityskiellosta tekee museonjohtaja. Muuttunut tai vaurioitunut teos tai tuhoutuneen teoksen jäänteet siirretään tutkimuskäyttöön, missä yhteydessä teos tai sen jäänteet dokumentoidaan. Dokumentoinnin jälkeen teos voidaan poistaa kokoelmasta ja mahdollisesti hävittää ottaen huomioon tekijänoikeuslain määräykset.
- Jos taideteos todetaan kadonneeksi, ilmoitetaan kadonneesta teoksesta välittömästi pääjohtajalle, kokoelmahallintajohtajalle ja museonjohtajalle, joka päättää katoamismerkinnän tekemisestä kokoelmahallintajärjestelmään. Mikäli taideteos on todettu kadonneeksi kahdessa määraikaisinventoinnissa, voidaan se päättää poistaa kokoelmasta. Ennen poistopäätöksen tekoa on kuitenkin varmistettava, että kokoelmahallintajärjestelmään tallennetut teosta koskevat tiedot ovat mahdollisimman perusteelliset ja tarvittaessa täydennettävä niitä.
- Edellä mainittujen tilanteiden lisäksi taideteoksen poistaminen Kansallisgallerian kokoelmasta voi pohjautua myös ennalta määrittelemättömään harkinnanvaraiseen perusteeseen, jolloin teos voidaan sen huolellisen dokumentoinnin jälkeen esimerkiksi siirtää Valtion taideteostomikunnan kokoelmaan tai lahjoittaa toiseen museokokoelmaan.

Päätöksen teoksen poistamisesta Kansallisgallerian kokoelmasta ja siinä yhteydessä mahdollisesti tapahtuvasta hävittämisestä tai lahjoittamisesta tekee pääjohtaja. Asian esittelee pääjohtajalle museonjohtaja kuultuaan konservattoria ja/tai kokoelmaintendenttiä. Päätös on tehtävä kirjallisesti ja sille pitää olla vankat perusteet, minkä lisäksi poistoihin johtaneiden syiden tulee olla museoeettisesti kestäviä. Poistopäätökset arkistoidaan kuten taideteosten hankintapäätökset.

Museon kokoelmahistorian säilymisen kannalta on olennaista, että kokoelmasta poistettavaksi päätetyn teoksen inventaarionumeroa ei käytetä uudelleen ja että teos dokumentoidaan kokoelmahallintajärjestelmään mahdollisimman tarkasti ennen sen poistamista kokoelmasta. Edellä määritellyllä tavalla toimitaan myös niissä tapauksissa, joissa talletuskokoelma tai siinä oleva teos siirretään pois Kansallisgallerian kokoelmasta.

Kansallisgallerian arkistolahjoitussopimuksiin sisältyy lause, jonka mukaan Kansallisgalleria voi palauttaa tai lahjoittajan suostumuksella hävittää sellaisen aineiston, jonka säilyttämistä Kansallisgalleriassa ei pidetä tarkoituksenmukaisena. Tätä voidaan tarvittaessa soveltaa säilytettäväksi liian huonokuntoisiin aineistoihin, mutta ne pyritään kuitenkin yleensä selvomaan jo aineistoa vastaanotettaessa tai hankittaessa ja ennen aineiston luettelointia. Säilymisen varmistamiseksi huonokuntoisen arkistoaineiston käyttöä voidaan myös rajoittaa. Dokumentteja, jotka on mikrofilmattu tai digitoitu, ei pääsääntöisesti anneta tutkijoiden käyttöön alkuperäisinä.

Arkistoaineistojen osalta aineiston katoaminen ilmoitetaan arkisto- ja kirjastopäällikölle. Hän ilmoittaa asiasta kokoelmahallintajohtajalle, joka

tekee päätöksen katoamisen merkitsemisestä Kansallisgallerian kokoelmahallintajärjestelmään.

Jos kokoelmaan kuuluvan teoksen tai arkistoaineiston epäillään joutuneen rikoksen kohteeksi, epäilystä tulee ilmoittaa viipymättä Kansallisgallerian pääjohtajalle, kyseisen museon tai osaston johtajalle, kokoelmantendentille, arkisto- ja kirjastopäällikölle sekä konservاتورille, ja sen jälkeen Kansallisgallerian viestintäpäällikölle sekä ao. museon tai osaston viestintävastaavalle. Anastetuksi todetusta tai anastetuksi epäillystä teoksesta tai arkistoaineistosta tulee ilmoittaa poliisille. Museon tai osaston johtaja päättää rikosilmoituksen tai tutkintapyyntöä tekemisestä yhdessä pääjohtajan kanssa.

OSA III KANSALLISGALLERIAN KOKOELMAN YLLÄPITO, KOKOELMAHALLINTA JA KÄYTTÖ

Tämä menettelytapaohjeisto määrittelee, miten Kansallisgallerian kokoelmaa ylläpidetään ja käytetään. Käytännöt perustuvat Kansallisgalleriasta annettuun lakiin, valtioneuvoston asetukseen Kansallisgalleriasta ja Kansallisgallerian työjärjestykseen. Kokoelmatoiminnassa noudatetaan myös museotyön sekä arkistoalan kansainvälisiä eettisiä normeja, jotka on kirjattu ICOM:n vuonna 2004 uudistamiin Museotyön ammattieettisiin sääntöihin ja ICA:n vuonna 1996 vahvistamiin periaatteisiin (Code of ethics).

Kansallisgallerian kokoelmien ylläpidosta ja kokoelmahallinnasta vastaa kokoelmahallintaosasto. Kokoelmien perusluettelointi toteutuu kokoelmahallintaosaston ja museoiden yhteistyönä, yhdessä sovittujen periaatteiden mukaisesti. Samoin kokoelman ylläpitämiseen tähtäävän toiminnan kehittäminen yleisellä tasolla tapahtuu museoiden ja kokoelmahallintaosaston yhteistyönä. Kokoelmahallintaosasto ja sen yksiköt – Arkisto- ja kirjastoyksikkö, Kuvaamo, Konservointi, Koordinointi ja Museotekniikka - vastaavat kokoelmahallintaan sekä kokoelman ylläpitoon ja hoitoon liittyvän osaamisen kehittämisestä omilla vastuualueillaan.

Kokoelmien esillä pitämisestä ja kokoelmiin liittyvästä yleisötyöstä vastaavat Kansallisgallerian museot Ateneumin taidemuseo, Nykyaiteen museo Kiasma ja Sinebrychoffin taidemuseo, jotka myös tekevät teosten lainaamista ja tallettamista koskevat päätökset.

4 Kansallisgallerian kokoelman hoito ja kokoelmahallinta

4.1 Kokoelman luettelointi ja valokuvaus

Kansallisgallerian kokoelmaan tulevan taideteoksen tai muun kokoelma-aineiston hankinnassa, vastaanottamisessa ja luetteloinnissa noudatetaan tässä kuvattuja käytäntöjä.

Vuonna 2016 Kansallisgalleria siirtyy hankkimaan kokoelmahallintajärjestelmäpalvelun konsortiolta, jota ylläpitävät Museoliitto, Museovirasto ja Kansallisgalleria. Kansallisgalleria on edustettuna konsortion johtoryhmässä. Konsortion tarjoama kokoelmahallintajärjestelmä on MuseumPlusRIA. Uuteen kokoelmahallintajärjestelmään siirretään aikaisemmin Muusa-tietokantaan tallennettu kokoelmien luettelointitieto sekä muihin taustajärjestelmiin tallennettu, erityisesti arkistokokoelmia koskeva luettelointitieto.

MuseumPlusRIA-järjestelmä otetaan Kansallisgalleriassa käyttöön vuosina 2016 ja 2017.

Kokoelmaan tulevalle uudelle taideteokselle annetaan viipymättä inventaarionumero, joka merkitään teokseen. Tämän jälkeen teokselle annettu inventaarionumero, teosta koskevat muut tiedot (mm. taiteilijätieto, teosnimi, ajoitus, tekniikka, mitat, merkinnät, hankintatiedot, hinta, asiansaaminen, kuntotiedot ja ripustusohjeet) sekä teoksen sijaintipaikka kirjataan kokoelmahallintajärjestelmään, johon liitetään myös kuva teoksesta.

Arkistokokoelmien luettelointi ja kuvailu tehdään arkisto- ja informaatioalan standardien ja käytäntöjen mukaisesti.

Kokoelmat luetteloidaan kokoelmahallintajärjestelmään yhteismitallisesti, Kansallisgallerian yhteisesti sovittuja periaatteita noudattaen. Luettelointitiedon yhteismitallisuudella pyritään kokoelmien ja niitä koskevan tiedon mahdollisimman laaja-alaiseen saavutettavuuteen ja käytettävyyteen sekä Kansallisgallerian sisäisissä prosesseissa että internetin välityksellä tarjottavissa kokoelmien hakupalveluissa.

Kokoelmahallintajärjestelmän taideteoksia koskevia tietoja tarkistetaan ja täydennetään jatkuvasti. Erityistä huomiota kokoelman dokumentoinnissa kiinnitetään teoksiin, joista tiedetään, että niiden elinkaari on lyhyt.

Kukin museonjohtaja vastaa museonsa kartutusvastuun piiriin kuuluvien taideteosten osalta siitä, että niiden hankinnassa, vastaanottamisessa ja luetteloinnissa noudatetaan Kansallisgallerian yhteisiä, edellä kuvattuja luettelointikäytäntöjä, ja että kokoelmahallintajärjestelmän taideteostiedot pidetään ajan tasalla.

Kokoelmahallintajärjestelmään kirjattujen tietojen säilyminen turvataan järjestelmäpalvelua tarjoavan konsortion sekä Kansallisgallerian kokoelmahallintaosaston ja tietohallintoyksikön yhteistyönä.

Taideteosten valokuvat palvelevat kokoelman hoitoa, saavutettavuutta ja yleisösuhdetta. Toiminnan päämäärä on, että kaikki Kansallisgallerian kokoelmaan liitetyt taideteokset on valokuvattu ja valokuvat luetteloitu kokoelmahallintajärjestelmään. Hankinnat kuvataan ja kuvat luetteloidaan viipymättä teosten saavuttua museoon.

Teoskuvat voivat olla joko varsinaisia kokoelmateoskuvia tai teoksen identifioivia tunnistekuvia. Varsinaiset kokoelmateoskuvat ovat valokuva-ammattilaisen ottamia korkealaatuisia eri käyttötarkoituksiin sopivia teoskuvia. Tunnistekuvat voivat puolestaan olla myös jonkun muun henkilökunnan edustajan kuin ammattivalokuvaajan ottamia digitaalisia teoskuvia, jotka liitetään erillisen identifioivan tunnistekuvanumeron kanssa kokoelmahallintajärjestelmään. Teoskuvat ovat osa Kansallisgallerian arkistokokoelmia.

Kansallisgallerian museoiden järjestämistä näyttelyistä otetaan ns. ripustuskuvat, joissa näkyy näyttelyn arkkitehtuuri ja yleisilme, usein myös yksityiskohtaisempi ripustus ja teosten esittely yleisökontekstissa. Ripustuskuvat tallennetaan kokoelmahallintajärjestelmään osana arkistokokoelmia.

massa tapahtuu muutoksia, kuitenkin vähintään kerran vuodessa. Arkistokokoelmien evakuointilistaa päivitetään tarvittaessa. Evakuointilista tulee saattaa kaikkien asianomaisten tietoon.

Kansallisgallerialla on lisäksi erillinen tietoturvasuunnitelma. Digitaaliset arkistokopiot Nykytaiteen museo Kiasman mediataiteen teoksista ja arkistokokoelmien av-tallenteista säilytetään ja varmuuskopioidaan tietoturvasuunnitelman mukaisesti käytössä oleviin tallennusjärjestelmiin.

4.4 Konservointi

Kokoelman kuntoa arvioidaan jatkuvasti osana kokoelman hoitoa. Taidekokoelman konservoinnista sekä sen muusta hoidosta ja säilytyksestä vastaa Kansallisgallerian konservointiyksikkö museoiden ja museotekniikkayksikön kanssa. Konservattoreiden asiantuntemuksen kuulemisen merkitys on erityisen suuri kokoelmateosten hankintaa, esillepanoa sekä laina- ja talletustoimintaa koskevassa päätöksenteossa.

Konservointitoiminnassa noudatetaan liitteenä (Liite D) olevaa Kansallisgallerian konservointiohjeistusta, jonka mukaan konservointiyksikkö vastaa muun muassa

- taidekokoelman ennaltaehkäisevästä konservoinnista (ohjeiden antaminen ja valvonta näyttely- ja säilytystilojen olosuhteista ja teosten suojaamisesta),
- taidekokoelman varsinaisesta konservoinnista,
- museoiden järjestämien näyttelyiden näyttelyteosten sekä taidekokoelmasta lainattavien ja talletettavien teosten tarkastuksista, kuntokartoituksesta, huollosta ja konservoinnista sekä
- taideteosten materiaaliteknisestä tutkimuksesta.

Konservointiyksikkö on velvollinen huolehtimaan myös taideteosten materiaalia, rakennetta, valmistusta, käsittelyä ja kuntoa koskevien tietojen säilyttämisestä.

Arkistokokoelmat kuuluvat Kansallisgalleriassa tehtävän kokoelmanhoidon piiriin. Arkisto- ja kirjastoyksikkö ja konservointiyksikkö sopivat erikseen arkistokokoelmien konservoinnista aineiston kunto ja säilyminen sekä resurssit huomioon ottaen. Konservointiyksikkö vastaa arkistokokoelmiin kuuluvan, näyttelyihin lainattavan aineiston konservoinnista.

4.5 Kokoelman vuosittaiset ja määräaikaiset inventoinnit sekä kuntoinventoinnit

Kansallisgalleriassa suoritetaan vuosittain kokoelmien inventointi, jossa tarkastetaan sattumanvaraisesti valittujen teosten olemassaolo ja sijaintipaikka. Myös lainassa ja talletettuina olevien kokoelmateosten sijaintipaikka tarkastetaan määräajoin. Vuosi-inventaarion toteuttaminen kuuluu

Kansallisgallerian konservointiyksikön ja museotekniikkayksikön perustehtäviin. Kyseiset yksiköt raportoivat vuosi-inventaariosta kokoelmahallintajohtajalle ja pääjohtajalle.

Suuret määräaikaisinventoinnit, joiden piiriin kuuluu taidekokoelman lisäksi myös esinekokoelma, tehdään kymmenen vuoden välein. Niissä tarkistetaan jokaisen kokoelmaan kuuluvan taideteoksen ja esineen olemassaolo ja sijaintipaikka.

Taideteosten kuntoa seurataan kokoelmahallintajärjestelmään talletettujen kuntotietojen perusteella. Kokoelman jokaisen teoksen kunto pyritään tarkastamaan kerran kymmenessä vuodessa sijaintipaikkainventoinnin yhteydessä.

Määräaikaisinventoinnin käynnistää pääjohtaja. Määräaikaisinventointia valvoo kokoelmahallintajohtaja, ja sen käytännön suorittamisesta vastaavat kokoelmahallintaosaston konservointi- ja museotekniikkayksikkö, yhteistyössä museoiden kanssa. Määräaikaisinventaaariosta laaditaan raportti pääjohtajalle.

Arkistokokoelmien inventoinnit tehdään arkisto- ja informaatioalan yleisten toimintakäytäntöjen mukaisesti.

5 Kansallisgallerian kokoelman käyttö

5.1 Kokoelman esillepanon ja digitaalisen saatavuuden yleiset periaatteet

Kussakin Kansallisgallerian museossa on esillä merkittävä valikoima Kansallisgallerian kokoelmaan kuuluvia taideteoksia, jollei esillepanoa estä jokin erityinen, toiminnan kannalta perusteltu syy. Valikoiman tulee antaa selkeä kuva kunkin museon kartutusvastuun piiriin kuuluvan kokoelman osan erityisluonteesta. Yhdessä arkistokokoelmien kanssa ne esittelevät Kansallisgallerian kokoelmaa valitusta näkökulmasta. Niitä voivat täydentää konservoinnin tutkimusaineistot.

Taidekokoelman esittämisessä pyritään monipuoliseen sisällölliseen tarjontaan eri yleisöille kuitenkin niin, että museoyleisöillä on mahdollisuus nähdä myös valikoima kokoelman klassikkoteoksia. Yleisöjen tavoittamisessa ja kuvataiteen ja sen ilmiöiden saattamisessa mahdollisimman monen ulottuville painotetaan monikanavaisuutta. Kehittämällä taiteen esittämissä käytäntöjä ja tapoja välittää ja tulkita taiteen sisältöjä Kansallisgallerian museot pyrkivät vastaamaan yleisörakenteen demografisesta muutoksesta nouseviin tarpeisiin ja vaatimuksiin. Informaation levittämisen apuna käytetään esimerkiksi monikielisiä äänioppaita, näyttelyjohdantoja ja laajennettuja nimilappuja (extended labels), joissa kerrotaan tarkemmin teoksesta tai sen taiteilijasta.

Informaation levittämisen apuna käytetään monipuolisesti verkkoa ja sosiaalista mediaa, sekä näyttelyiden sisällä esimerkiksi monikielisiä äänioppaita, näyttelyjohdantoja ja teoskohtaisia tekstejä, joissa kerrotaan tarkemmin teoksesta tai sen taiteilijasta. Teoksia taustoittavia tekstejä, taiteilijahaastatteluita ja muita aineistoja tuotetaan myös kokoelmien verkkopalveluun sekä Kiasman kirjastoon yleisökäyttöön.

Arkistokokoelmia pyritään esittelemään osana näyttelyitä.

Kansallisgallerian kokoelman käyttöä vahvistetaan myös parantamalla sen digitaalista saatavuutta ja saavutettavuutta. Museon sisäisessä toiminnassa kokoelman digitaalisen saatavuuden parantaminen on erityisen tärkeää kokoelman hallinnan näkökulmasta. Verkkoon tuotettujen digitaalisten kokoelma-aineistojen välityksellä pyritään puolestaan siihen, että kokoelma saataisiin eri yleisöjen, tutkijoiden ja opiskelijoiden käyttöön ympärivuorokautisesti, museorakennuksista ja tiloista riippumatta.

Periaatteena on, että kaikki taide- ja esinekokoelmaan tehtävät uushankinnat kuvataan ja digitaaliset kuvat liitetään kokoelmahallintajärjestelmään viivytyksettä sen jälkeen kun ne ovat saapuneet museoon (vrt. kohta 4.1 Kokoelman luettelointi ja valokuvaus).

Kokoelmien saavutettavuuden sekä tutkimuksen kannalta keskeisten kokoelma-aineistojen digitointia jatketaan valikoiden ja yleisöjen tarpeita vastaavasti. Museonjohtajat ja kokoelmahallintajohtaja päivittävät suunnitelmia ja kriteerejä, joilla digitoitavia kokoelma-aineistoja priorisoidaan. Museoiden kokoelmaintendentit ja -amanuenssit sekä arkisto- ja kirjastopäällikkö osallistuvat digitoitavien aineistojen valintaan. Kokoelmadigitoinnin valinnan ja priorisoinnin perusteet voivat liittyä esimerkiksi museoiden suunnitteilla olevien näyttelyiden sisältöihin tai yleisölle muilla tavoin tuotettavien sisältöjen ja palvelujen tuotantoon. Digitoimisella tarkoitetaan tässä digitaalisessa muodossa olevien reproduktioiden tuottamista kokoelmateoksista tai aineistoista valokuvaamalla ne digitekniikalla tai digitoimalla niistä aikaisemmin muilla tekniikoilla otetut valokuvat. Vaikka arkistokokoelmien osien digitointia koskevat päätökset tehdään pääasiassa tarvelähtöisesti, digitoitavan aineiston valinnassa on kiinnitettävä huomiota myös alkuperäisaineiston kuntoon ja arvoon.

Alun perin digitaalisella tekniikalla tuotettujen ja kokoelmaan liitettyjen kokoelmaobjektien hyödyntämisen kannalta on välttämätöntä, että niiden tallennus tehdään yhdenmukaisia kuvailu-, luokittelu ja luettelointiperiaatteita sekä erikseen sovittuja kansallisia ja kansainvälisiä standardeja ja käytäntöjä noudattaen. Kansallisgallerian kokoelmien luetteloinnissa noudatetaan organisaation sisällä yhteisesti sovittuja, kansallisia ja kansainvälisiä käytäntöjä noudattavia kuvailu-, luokittelu ja luettelointiperiaatteita.

Periaatteelliset linjapäätökset siitä, millaisissa koti- ja ulkomaisissa haku- ja jakelupalveluissa Kansallisgallerian digitaalisessa muodossa oleva kokoelma-aineistoa voidaan jakaa ja millaisia käyttölisenssejä niihin voidaan soveltaa, tekee pääjohtaja keskusteltuaan siitä museonjohtajien ja kokoelmahallintajohtajan kanssa. Osana kansallista avoimen tiedon jakamisen politiikkaa

Kansallisgalleria avaa tekijänoikeusvapaita kokoelma-aineistoja rajoittamattomaan käyttöön laadultaan korkeatasoisina digitoituina kuvina ja tekstiaineistoina tarkoitukseen soveltuvien kanavien kautta.

5.2 Kokoelman esillepanon periaatteet Kansallisgallerian museoissa

Ateneumin taidemuseon kokoelman esillepano pyrkii avaamaan uusia näkökulmia ja syventämään yleisön suhdetta Suomen taiteen historiaan sekä yksittäisiin taideteoksiin. Sen kokoelman pääpaino on Suomen taiteessa, kun taas ulkomainen kokoelma toimii Suomen taidetta kontekstualisoivana viitekehysenä. Esillepanossa otetaan huomioon sekä kulttuuriperinnön pysyvyys että toimintaympäristön muutokset. Tavoitteena on esitellä selkeästi, ymmärrettävästi ja kiinnostavasti suomalaisen kuvataiteen historiaa, joka on olennaisesti liittynyt myös kansallisen identiteetin muotoutumiseen. Kokoelman esittelyssä arvioidaan myös uudelleen tätä historian perintöä suhteessa monikulttuuriseksi kasvavaan yhteiskuntaan. Esillepanossa pyritään huomioimaan uusi taidehistoriallinen tutkimus ja sen näkökulmat.

Nykytaiteen museo Kiasman kokoelman aktiivinen ja innovatiivinen käyttäminen vahvistaa ja lisää sen merkittävyyttä ja vaikuttavuutta. Näyttelyissä nostetaan esiin yleisölle tuttuja, Kiasman ”tunnusteoksia”, jotka rinnastetaan uusiin hankintoihin ja tätä kautta esitellään nykytaiteen ajankohtaisia tekijöitä. Vaihtuviin teemoihin perustuvat tutkimukselliset näyttelyt luovat syventäviä näkökulmia nykytaiteeseen ja sen historiaan sekä synnyttävät perustutkimusta uusimmasta taiteesta. Kokoelmanäyttelyiden lisäksi kokoelman hyödyntäminen vaihtuvissa näyttelyissä luo uusia yhteyksiä ja ajankohtaisuutta kokoelmateoksille. Teoskuvia ja tietoa käytetään myös julkaisuissa, tutkimuksissa, verkkosivuilla ja museon pedagogisissa projekteissa. Saavutettavuuden lisäämiseksi museo pyrkii löytämään uusia interaktiivisia muotoja ja välineitä.

Sinebrychoffin taidemuseon kokoelman esittelyyn on varattu museorakennuksen koko toinen kerros. Bulevardin puoleiset huoneet muodostavat Paul ja Fanny Sinebrychoffin kotimuseon, joka on rekonstruktio heidän kodistaan 1910-luvun asussa. Puiston puoleisissa huoneissa esitetään kokoelmateoksia vaihtuvina kokonaisuuksina. Lisäksi siellä voidaan järjestää kokoelmiin ja niiden tutkimukseen perustuvia pienimuotoisia näyttelyitä. Aktiivisella yleisötyöllä pyritään lisäämään kokoelmien tunnettuutta ja herättämään kiinnostusta vanhaan eurooppalaiseen taiteeseen sekä Paul ja Fanny Sinebrychoffin kotimuseoon. Kokoelmat ja niiden tutkimus toimii lähtökohtana myös museon erikoisnäyttelyille.

Arkistokokoelmia esitellään mahdollisuuksien mukaan ja erikseen soveltavalla tavalla osana Kansallisgallerian museoiden kokoelma- ja vaihtuvia näyttelyitä.

5.3 Lainaustoiminnan yleiset periaatteet

Kansallisgallerian kokoelmaan kuuluvia taideteoksia ja arkistoaineistoja voidaan lainata sellaisille museoille ja näyttelyjärjestäjille, joilla on museoammatillista henkilökuntaa tai vastaava asiantuntemus sekä asianmukaisesti valvotut ja olosuhteiltaan kontrolloidut tilat. Teoksia lainattaessa noudatetaan liitteessä (Liite F) olevia Kansallisgallerian yleisiä lainausehtoja.

Lainapyynnöt tulee osoittaa kirjallisesti Ateneumin taidemuseon, Nykytaiteen museo Kiasman tai Sinebrychoffiin taidemuseon museonjohtajalle, suurissa näyttelyhankkeissa viimeistään kuusi kuukautta, muutoin kolme kuukautta ennen laina-ajan alkamista. Lainapyynnössä tulee ilmoittaa lainattavaksi toivotut teokset, näyttelyn nimi, näyttelypaikka, näyttelyaika, lainaajan osoite ja yhteyshenkilö sekä selvitys edellytyksistä vastata Kansallisgallerian yleisiin lainausehtoihin.

Jokainen lainapyyntö harkitaan erikseen. Lainauspäätöksen tekee kussakin museossa museonjohtaja. Ateneumin taidemuseossa, Nykytaiteen museo Kiasmassa ja Sinebrychoffiin taidemuseossa lainausta koskevat asiat valmistellaan lainapalaverissa kokoelmaintendentin ja -amanuenssin, registraattorin, konservattoreiden ja museotekniikan kesken. Ennen päätöksentekoa on varmistettava, että lainaksi pyydetyn teoksen kunto kestää sen kuljetuksen ja esillepanon, minkä lisäksi konservointiyksikkö arvioi niiden tilojen olosuhteet, joihin teos on suunniteltu laitettavaksi esille.

Lainansaaja vastaa kaikista lainaukseen liittyvistä kustannuksista. Ulkomaanlainoista peritään lisäksi liitteen (Liite G) mukainen käsittelymaksu. Lainansaajan on vakuutettava lainaksi saamansa teokset museoyksikön ilmoittamasta arvosta kuljetusten ja koko näytteillä olon ajaksi ja esitettävä vakuutusasiakirja lainanantajalle vaadittaessa. Kansallisgallerian museo voi myös edellyttää, että taideteokset on vakuutettu niiden käsittelyvaiheessa. Merkittäviin kansainvälisiin tai kansallisiin näyttelyihin voidaan hakea valtioneuvoston takuuta siten, kuin laissa taidenäyttelyiden valtioneuvoston takuusta (411/1986) on säädetty.

Arkistokokoelmien näyttelyaineistojen lainapyynnöt tulee esittää arkisto- ja kirjastoyksikölle kolme kuukautta ennen laina-ajan alkamista. Arkistokokoelmia koskevan lainapäätöksen tekee kokoelmahallintajohtaja ja lainausta koskevat asiat valmistele arkisto- ja kirjastopäällikkö. Arkistokokoelmien näyttelylainoja koskevat samat lainausehdot kuin taideteosten lainoja.

5.4 Lainaustoiminnan erityistilanteet: talletukset kokoelmista

Laki Kansallisgalleriasta (7 §) määrittelee, että Kansallisgalleria voi erityisesti syystä tallettaa kokoelmaansa kuuluvia taideteoksia, arkistoaineistoa ja esineitä valtion viranomaisille, muille museoille ja muihin soveltuviksi

katsottaviin tiloihin. Talletukset kokoelmista toiseen taidemuseoon tehdään määrääjäksi ja niiden tarkoituksena on vahvistaa vastaanottavan museon kokoelmaprofilia. Talletusten osalta noudatetaan liitteen (Liite H) mukaisia ohjeita.

Kokoelmista tehtävien talletusten lähtökohtana on, että ne tukevat Kansallisgallerian kokoelman käyttöä kokonaisuutena so. saavat liikkeelle teoksia, jotka eivät ole jatkuvassa käytössä. Talletettavat teokset eivät saa kuulua Kansallisgallerian ydinkokoelmaksi katsottavaan teosjoukkoon, ellei tähän ole erityisen perusteltua ja painavaa syytä, jonka voidaan katsoa hyödyttävän Kansallisgallerian kokoelman profiloitumista. Suomen ulkomaan lähetystöihin tehtävissä talletuksissa painopiste on Suomen taiteessa siten, että lähetystöjä kannustetaan laajentamaan valikoimaa vanhemmasta suomalaisesta taiteesta aina nykytaiteeseen asti. Huomioitavaa on myös, että miniatyyrit, piirustukset, vesiväriyöt, grafiikka, valokuvat ja asiakirjat saavat olla näytteillä vain rajoitetusti, eikä niitä tämän vuoksi talleteta.

Päätöksen talletuksesta tekee sen museon johtaja, jonka kartutusvastuun piiriin talletukseksi luovutettava teos kuuluu. Ateneumin taidemuseossa, Nykytaiteen museo Kiasmassa ja Sinebrychoffin taidemuseossa asia valmistellaan lainapalaverissa. Valmistelussa arvioidaan talletettavien teosten kunto, kestävyys sekä talletuksen vastaanottajan tilojen olosuhdetasojen riittävyys.

LIITTEET

Päivitetty liite tulossa.